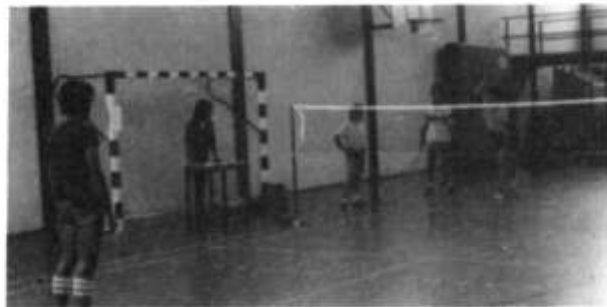


*Puig, Ferrando, Missaglia, Masnou, Callède*

# **UNA RELACIÓ CONFLICTIVA: ELS JOVES I L'ESPORT**



LA PARTICIPACIÓ DELS JOVES EN EL MÓN ESPORTIU DEPÈN  
DE LES SEVES PRÒPIES VIVÈNCIES CULTURALS I DELS  
MODELS DE PRÀCTICA I ASSOCIACIÓ QUE SE'LS OFEREIXEN



## A mode d'introducció

### La dificultat de l'anàlisi

*Núria Puig i Barata, Departament de Ciències Socials de l'INEF-Catalunya, centre de Barcelona*

Un problema important que es planteja en l'estudi de les relacions entre l'esport i determinats grups socials és el dels pressupostos dels quals es parteix. Es donen per suposats certs elements que, en realitat, no tenen perquè ser-ho. Així, per exemple, es pot considerar que l'esport és bo perquè proporciona plaer en la seva realització sense tenir en compte que l'esforç previ en aquesta aparició del plaer pot ésser un revulsiu per a certs individus i, en conseqüència, obstacle per la pràctica esportiva. Valorar el plaer després de l'esforç implica un determinat tipus d'ètica que implica una certa manera de viure el cos. Aquesta no ha de ser extensible a tothom; ben al contrari, per alguns el plaer corporal és un retrobament suau i no violent amb el propi cos del qual l'esforç violent (el que s'exigeix en un partit, el d'una cursa de 100 metres...) n'és exclòs. S'opta, en canvi, per un treball corporal més harmònic en el qual es dona rellevància a d'altres valors. Llavors, voler estudiar el comportament esportiu d'aquests grups partint de la premissa al·ludida implica endegar la recerca des d'uns pressupostos erronis que impediran entendre'ls i, com a conseqüència, donaran lloc a uns programes de promoció distants dels seus interessos i vivències. Els joves són un grup particularment afectat per aquest error metodològic.

En lloc de donar per suposat que si els joves no fan esport és per factors externs a ells mateixos (manca d'instal·lacions, d'associacions...), i que si aquests desapareguessin el problema deixaria d'existir, la pregunta pertinent com a punt de partida hauria de ser al nostre entendre: *com s'integra respon en la vivència social i cultural dels joves d'avui?*

Es tracta ja no sols de trobar els obstacles externs a les vivències dels joves sinó també entrar en el seu món i veure com hi integren el model esportiu. Ens sembla un punt de partida no exclouent de les anteriors suposicions, però també més ampli per integrar altre tipus de possibilitats. Ens permet, doncs, pensar que la pràctica esportiva dels joves depèn de factors exògens, endògens i de les seves relacions. Fem-ne un repàs i tractem de justificar tot això.

Per suposat que si es donen les condicions externes apropiades tot intent de vinculació amb el món esportiu

és un impossible. Al nostre país hi ha estudis sobre dotació d'instal·lacions esportives i, si bé és cert que en els últims temps —sobretot des de les primeres eleccions municipals democràtiques— s'ha fet un esforç important en la seva construcció, encara es donen mancances, deficiències i inadequacions. En moltes regions no s'arriba a una oferta de dues hores setmanals per habitant considerades com el mínim necessari, en d'altres el tipus d'oferta és poc variat i, sovint, es redueix a la pista poliesportiva descoberta o el camp de futbol, i en d'altres, encara, l'estat de manteniment és tan penós que no es poden utilitzar o no ve gens de gust fer-ho.

Quant els joves també trobem greus deficiències en relació al tipus d'activitat física que fan a l'escola. Si aquesta és l'inculcadora d'uns hàbits pel dia de demà, poc èxit ha de tenir quan els programes d'educació física no es duen a terme, quan fora de l'horari lectiu es fan unes activitats monòtones i repetitives... En deixar l'escola el jove també es troba amb l'absència d'associacions esportives juvenils. L'oferta més important és feta per les federacions. Quan un jove vol practicar al marge de la competició no té massa on anar si no és a clubs privats, cada cop menys assequibles, raó per la qual no tots hi poden accedir. La frase "de l'escola a la reserva" resumeix molt bé aquesta problemàtica.<sup>1</sup>

Ara bé, els problemes anteriors no són excessivament difícils de veure i, per això, la seva resolució sembla més fàcil sempre i quan existeixin recursos financers i humans per dur-la a terme. En canvi, a mida que aprofundim en el tema que ens interessa anem descobrint indicis de noves problemàtiques, més subtils i més lligades a la cultura juvenil, a les vivències internes dels joves.

### Deixar l'escola, deixar l'esport

Les actes d'un seminari dut a terme pel Consell d'Europa sobre els *joves que deixen l'escola i l'esport* són plenes de suggeriments en relació a tot això.<sup>2</sup>

Roland Renson posa de manifest una davallada important de l'activitat esportiva en deixar l'escola. Així com a casa nostra aquest fenomen, tan ben posat en evidència per Manuel García Ferrando,<sup>3</sup> pot ésser justificat per deficiències externes al món del jove, com s'entén per països europeus carents de dèficits estructurals en matèria esportiva? A més, l'autor també indica que ja abans de deixar l'escola, cap els 16 i 18 anys, s'observa un desinterès envers les activitats esportives proposades. Renson parla d'un desinterès general dels adolescents quant aquestes.

Per la seva banda L.B. Hendry justifica aquest resultat aprofundint en el procés de socialització dels adolescents i mostrant com els seus interessos centrals els allunyen

---

## **Cap els 16 i 18 anys, coincidint amb la finalització de l'escola, s'observa un desinterès envers les activitats esportives proposades.**

---

en termes generals de l'esport. En el cas de les noies diu més concretament: "la recerca d'un company i la seducció semblen ocupar un lloc important en el paper que la societat occidental fa jugar a la noia jove, i la majoria de les activitats físiques no semblen adequades per desenvolupar aquests elements en el seu "estatus i en la imatge que té de si mateixa".<sup>4</sup> A un nivell més general estableix la relació entre l'activitat esportiva i la relació que el jove té amb la família. Així com sembla ser una dada ja acceptada per tots que aquesta és un factor important per l'accés a l'esport, una actitud de rebuig envers ella pot venir acompanyada per un desinterès esportiu. L'esport és considerat com un valor positiu en l'ètica transmesa pels pares i educadors.

Donar-li l'esquena es podria interpretar com quelcom de favorable quant a l'afirmació de la personalitat de l'adolescent. Perquè, d'altra banda, és innegable que, malgrat l'abandonament esportiu, segueix tenint vivències corporals intenses que van des de llargues estones a la "disco", fins pràctiques d'embelliment altament sofisticades i provocatives ("els punkys"), les passejades massives en moto...

El tema és complexa i enganyós. Tant és així que quan interroguem els mateixos joves poden respondre en funció de les preguntes que els hi són adreçades i fer creure en uns desitjos diferents dels que realment tenen. Així, amb freqüència, davant la pregunta de per què no fan esport, formulada en una enquesta trien la resposta relativa a la manca de temps. Això no pot ser més contradictori amb les enquestes d'ocupació horària les quals ens indiquen que —per motius diversos— els joves són el grup d'edat amb més temps lliure. En contraposició, els membres de professions lliberals tenen poc temps i ofereixen els índexs de pràctica esportiva més elevats.

Arribem finalment al problema de les adequacions entre oferta i demanda. Tot i existir, l'oferta pot esdevenir un obstacle per l'accés del jove a la pràctica esportiva. També és un tema poc estudiat o tractat de manera excessivament mecanicista. Notem l'absència de treballs que tractin de formalitzar models sobre formes de relació amb l'institució. quines condicions el jove opta per un club federat? /.quines condicions són necessàries perquè joves d'orígens socials baixos i amb tendència a infringir les normes socialment establertes s'incorporin a equipaments socio-culturals?... La línia endegada i mantenida per un equip interdisciplinari a l'àrea de Burdeus (França) ja fa molts anys hauria de ser importada a casa nostra doncs la veiem alhora suggestiva i tremendament útil per orientar programes de promoció especialment dirigits als joves.<sup>5</sup>

## **Un dossier que vol avançar en el coneixement**

El dossier que avui presentem respon a una inquietud per la problemàtica dels joves i l'esport i pretén donar recursos per seguir avançant teòricament i pràcticament en el tema.

El seu naixement ha de situar-se en el marc de preocupacions que varen endegar el "Projecte Jove" de la ciutat de Barcelona. Aquesta gran empresa, que durant més de dos anys va mobilitzar nombrosos esforços a l'entorn dels joves barcelonins, no va deixar de banda l'esport. Les enquestes dutes a terme 11 acordaven un lloc important i els seus responsables varen voler aprofundir en la qüestió, es va recórrer a l'INEF de Catalunya per la celebració conjunta d'unes jornades sobre "Joves i Esport". S'acordà dur-les a terme en el marc de les celebracions que aquesta institució està realitzant amb motiu del seu desè aniversari. Tingueren lloc el novembre de 1985.

Aquest dossier recull principalment el contingut de les diferents ponències que allà es varen presentar (d'aquí bé el llenguatge col·loquial dels articles). La introducció que l'encapçala i l'últim article pretenen donar-li una major coherència, ara quan les aportacions de les jornades ja han sedimentat i veiem per on podríem seguir avançant.

En el primer article, el ja conegut de tots professor Manuel Garcia Ferrando, s'ocupa de tractar els efectes de l'esport de competició en els joves i com aquest tipus d'oferta tan poc variada i monòtona pot desencantar a molts d'ells i conduir-los a un abandonament. Tot això agafant un marc de reflexió general dins el qual situa nombrosos exemples del què està succeint a casa nostra. Mercè Masnou fa una reflexió teòrica sobre els resultats obtinguts en la recerca que 11 va encarregar l'Ajuntament de Barcelona. El seu article té la virtut de referir-se a un entorn concret encara que molt limitat, doncs només tracta de la ciutat de Barcelona. No en coneixem d'altres que s'ocupin específicament dels joves i l'esport. si n'existeixen, agrairíem que ens fossin enviats doncs el divulgaríem. Si el problema és la seva inexistència, voldríem que el present fos un estímul per altres investigadors.

Mario Missaglia aporta l'experiència italiana en l'àmbit de l'associacionisme esportiu juvenil. En tractar-se d'una exposició oral potser queda sense detalls i hom desitgi saber més. Això ja és bo. Tanmateix, creiem que el mèrit de l'article rau en la idea central que ha guiat l'experiència de què parlem i que lliga amb tota la reflexió duta a terme en línies precedents: trobar un canal de comunicació entre els joves i l'associacionisme esportiu; "trobar un pont entre la cultura juvenil i la

#### Notes

1. ALMEIDA, (Julio). De l'escola a la reserva.- a *Papers de Joventut*, 6, abril 1983.
2. CONSEIL DE L'EUROPE. FEDERATION SUEDOISE DES SPORTS.- *Rapport final du séminaire le sport pour les jeunes qui quittent l'école*.- Boön, Stockholm, Suècia, octubre 1978.
3. GARCIA FERRANDO (Manuel).- *Deporte y sociedad*.- Madrid, Ministerio de Cultura 1982. En aquest llibre es donen els resultats d'una enquesta feta l'any 1980. Actualment s'està preparant per la publicació el referit a l'any 1985 que confirma les tendències apuntades a l'anterior.
4. HENDRY, (L.B.). *Le sport, les loisirs et les jeunes qui quittent l'école*. Résultats de recherches effectuées en Grande Bretagne.- a CONSEIL DE L'EUROPE. FEDERATION SUEDOISE DES SPORTS.- o.c.- p. 50
5. L'article de Jean Pierre Augustin i François Dubet, enllà l'any 1972, podria situar l'inici d'aquest corrent de pensament (AUGUSTIN, Jean Pierre; DUBET, Fran-

çois.- L'espace urbain et les fonctions sociales de l'animation.- a *Les cahiers de l'animation*, núm. 7, 1975, pp.19-36

6. Per una informació detallada sobre el "Projecte Jove" vegeu "El reto y la oportunidad de un Proyecto Joven" a *Entrejóvenes*, núm. 5-6, jul-agost, 1985.
7. AJUNTAMENT DE BARCELONA. ÀREA DE JOVENTUT I ESPORTS.- *Els joves i l'esport a Barcelona 1984*.- Barcelona 1985. Realitzat per M<sup>a</sup> Mercè Masnou i Ferrer.
8. L'"espai d'atributs" és una tècnica utilitzada en Sociologia de cara a la construcció d'objectes teòrics de recerca. En tractar de formalitzar en l'espai les relacions entre diverses variables, l'investigador es veu abocat a fer un esforç de reflexió que li resultaria més difícil -sinó impossible- sense la seva ajuda. Per més explicacions vegeu: BARTON, Allen. The concept of property space in social research. LAZARSFELD, Paul; ROSENBERG, Morris, *The language of social research*.- New York, France Press, 1955.

pràctica esportiva", segons paraules del propi Missaglia. Per últim, malgrat que a primer cop d'ull pugui semblar difícil o sense coherència respecte els anteriors, demanem al lector una mica d'atenció per l'article de Jean Paul Callède. Un cop entès és una font inesgotable d'idees. L'autor ens va situant per arribar a una proposta d'"espai d'atributs" on es configuren quatre models possibles de relació entre els joves i les activitats físiques i esportives, els qual inclouen això és una de les grans aportacions— la freqüentació d'equipaments socioculturals..

Aquesta proposta és al mateix temps una referència per dur a terme noves investigacions com un instrument a

utilitzar pels professionals de l'educació física en les seves experiències de promoció. Això el condueix a anomenar-la "recerca-acció". Per formular-la, Callède fa un repàs previ de l'expansió actual de l'esport com a possible camp on el jove pot desenvolupar la seva imaginació i la seva capacitat de creació, i a les condicions socials (origens socials, nivells culturals, sexe,..) d'accés a la pràctica esportiva.

Com sempre es diu en aquests casos, —perquè sempre es desitja el mateix— manifestar la nostra voluntat perquè el dossier satisfagui les expectatives que hem obert en aquesta introducció i incitar a tots per seguir avançant en el debat i la pràctica del tema que aquí proposem.

## PUBLICACIONS INEF

Pel perfeccionament tècnic, didàctic i teòric dels professionals de l'activitat física.



**Desenvolupament motor i psicologia.** Josep Roca. P.V.P. 650 ptes. Els plantejaments de la psicologia evolutiva aplicats al desenvolupament motor disparen la falsa oposició entre aprenentatge i maduració. El desenvolupament motor es concibeix així com a desenvolupament psicològic i, en la mesura que això és així, es constitueix com l'evolució històrica individual de les funcions interactives que sorgeixen de la relació organisme ambient.



**Judo infantil: pedagogia i tècnica.** Cesar Páez. P.V.P. 700 ptes. La pedagogia del judo planteja problemes diversos que *Judo infantil* delimita i solventa, explicant els continguts tècnics bàsics. Suggereix instruments tècnics, objectius pedagògics, sistemes de motivació i una adient planificació didàctica.



**Temps de reacció i esport.** Josep Roca. P.V.P. 625 ptes. monografia dedicada als fenòmens perceptius i motrius en els quals la velocitat és un aspecte crític, pot ésser d'interès tant pels estudiants de psicologia —per la seva exposició de conceptes bàsics, metodològics i models teòrics com també pels professionals en l'àmbit de l'esport (entrenadors, llicenciats en educació física, etc.) L'esperança de contribuir a una més estreta col·laboració entre ambdós grups de professionals ha estat el motor principal d'aquest treball.

**Elements de fisiologia aplicada a l'exercici físic.** Joan Ramon Barbany. P.V.P. 625 ptes.: manual de clar i senzill plantejament didàctic, que parteix dels coneixements bàsics. Descriu els mecanismes fisiològics responsables del moviment i els processos d'adaptació de l'organisme a l'esforç físic.

**Distribueix:** ARC DE BARÀ, Llull, 10-14, 08005 Barcelona.